

Latweeschu Awises.

No. 51.

Zettortdeenā 17. Dezemberi.

1864.

S i n u a.

Nahkofchâ 1865tâ gaddâ schihs Latweeschu Awises atkal par weenu fudraba rubuli ar pasti buhs dabbujamas un irr apstellejamas: Helgawâ pee Janischewskâ funga Awischu nammâ, leelajâ eelâ, fudraba kalleja Egg in gâ nammâ Nr. 28 ehrbergî; Rihgâ pee Dr. Buchholza funga, Pehterburgas preefchvilstata (Ahrrihgâ), leelajâ eelâ, Buchholza skohlâ starp Gertruhdes un Kreewu basnizu, tai nammâ ar to jauno Nr. 18; paschâ Rihgâ D. Minus nammâ, D. Minus kantori; wissos pastes nammös, un kâ lihds schim arri pee wisseem draudses mahzitajeem, skohlmeistereem, muischas-fungeem, teesas fkrighwereem un Awischu draugeem, kas no wissas sîrds tohp luhtgi: tilpat mihligi, kâ lihds schim darrijuschi, wehl scho muhsu Awischu labbad ruhpetees un teem peepalihdseht, kas schihs Awises grubb dabbuht. — Teem zeen. Awischu draugeem, kas kahdâ aprinki jeb draudse lassitajus usazina un sagahda un teem ikneddelas isdalla schihs Awises, Latweeschu draugu bee-driba par 24 apstelletahm Awischem dohs weenu wehl klahrt bes mafas, par 48 apstelletahm Awischem dohs diwas wehl klahrt bes mafas un ta pr.

1865tâ gaddâ ar Deewa palihgu Latw. draugu heedriba dohs ikkatrâ neddelâ Latweeschu Awischu pilnigu bohgeni (8 pusslappas) tilpat leelu kâ 1864tâ gaddâ dewuse. Wehl klahrt dohs ohtrâ neddelâ peelikkunn par svehtas tizzibas leetahm, prohti: Basnizas finnas un Missiones finnas pa pußbohgeni (4 pusslappas). R. Schulz.

Taunas finnas.

Pehterburgas „Invalidu Awises“ raksta, ka ar muhsu augstas Keisereenes wesseliu Nizzâ eimohrt labbaki. Lai Deews Kungs to stiprina.

Pehterburgâ 26tâ Novemberi swinneja fw. Jura krusta svehtkus. (Schi gohda sihme tikkai tah-deem saldateem un wirsneleem no Keisera tohp dohta,

kas kauschanâs lohti duhschigi un gohdigi turrejuschees.) Kad basnizu bija beiguschi un Keisera preefchâ rah-dijuschees, tad Keisera leelas seemas pilo gangðs, appalschajâ tahschâ galdi bija apklahti, pee turreem meeloja 783 undropzeeris un saldatus, kas ar fw. Jura krustu puschkoti. Wakkara tohs nowedda Aleksandras teatrá, kur bes mafas teem rahdija kumedinu.

Pehterburga. Us ministera sumites luhgschau nu Keisers 2trå Septemberi Zehsu-Walkas aprinka tees fas peeschedetajam no semneku fahrtas. Turrin Göhdinam, dahwinajis sudraba medoffi ar Stanislaus banti pee knohpes zauruma nessamu, ar to wirsrafsku „par ruhpigu ammata kohpschanu.“

Widsemmes gubernements Awißes kambara-teesa ifsluddina: ka semneku pahrrakstischana h̄s Widsemmes gubernementi pehz Widsemmes semneku liklumu grahmata § 283 no 1860 gadda, ar to pahrtakstu nodohschau mafju preelch 1865ta gadda, Wissaugstaki apstiprinata tappuse.

Zelgawā isdeweess fakert kahdu itt negantu leelu sagli un laupitaju, ar wahrdu Gulbi, kas deesgan blehscha un pohsta darbu padarijiss. Sahzis isteikt polizejai sawus grehka darbus, un nu arri jau irr atrafs dauds sagtu lectu, ko winna beedri un sleheji bija apflehpusch. Urri Rihgā 9ta Dezembera uakti polizeja fanehmuse ihstu saglu meisteri, kas Rihgā par dauds drohſchs un beskaunigs bij palizzis. Tà katram besdeewigam nedohmajohf fawa stunda ka flasdu walgs usbruhf.

Simbirskas pilstat, kas Deewam schehl ar ugungi til bresmigi novohsita tappuse, atkal sahk juunas ehlas taifift, jebchu seemas laiks klaht. Ko laidra nabbaga laudis bes junta palikluschi, — jataisa! Lai Deews un zilweki schehligi valihds ustaiſift!

Tiwlis pilstat Keisera brahla wahrda deenā (kas Kaukasu irr par Keisera weetneku un wirswaldineeku) basnizā ar pateizibas luhgschanahm un tad walkarā ar leelu gohda meelastu swinnejuschi to leelu preelu, kas pehz schehliga Keisera pratha tais gubernementis, kas irr winnpuß Kaukasus kalneem, laudis atlaisti brihw, jo tur lihds schim wehl bijuschi d̄simti un wehrgi. Tà tad nu Tggaunusemmē un Kursemmes semneku paschi pirmee bijuschi, schee tee heidsamee, kas brihwlaisti Kreewu walsti; jo Kursemmeeki brihwstibū dabbijuschi 1817ta gadda, tas irr 47 gaddu agraki neka schee laudis winnpuß Kaukasus.

No **Warschawas** raksta, ka Pruhſchu waldischana ne nowehloht nahkt pahr rohbeschahm bet aisseleedsoht Pruhſchöd dſhwoht teem Pohlu muhkleem, kam ja-iseet no teem muhku nammeem, ko Krohnis atnehmis tadeht, ka tais muhku flohsteröd dumpineeleem paslehpiti mahjolki bijuschi. No Keisera eezelta kummissione gruntigi ismeklejuse un peerahdiſuse, kahdi leeli dumpineeki schee muhku bijuschi, kahdu leelu valihgu tee dumpineekem dewuschi un kahdu leelus grehku darbus tee daudskahet darruschi. — Ka tadeht 110 muhku un 4 muhku-junprawu flohsteri pa-wissam bij ja-aifflehd, lai dumpineeku perrekli tur wairs ne eetaisahs. Ir fweschä semmē par sche

flohsteru nozelſchanu ne brebz wis, jo katram prohtams, ka schee muhki flohsteröd — fur Deewam apföhlijschees tikkai ar fwehtahm leetahm un sawu dwehſseles pestischau darbotees — tahdus pohsta darbus strahdajoht, pateefi wehl jo gruhtu fohdibu no waldischana pelsnijuschees.

Eiropas walstis paldeens Deewam turrah̄s pee meera, jo ar Pohlu dumpi un Dahnu karre schinni gadda jau bijis deesgan nemeera un gruhtuna un pohsta, tà ka wisseem mahzibas atkal papilnam bijuse, kas israhda, ka meers barro, nemeers pohsta. Lai Deews dohd iſkatram zilwelkam gaddu beidsoht to gohdam apdohmaht un peemineht, kas schinni laikd pee fawa meera irr waijadigs, ka jaunu gadda iſkats arri finn meeru pateefi turreht un pasargah̄t atſihdam̄s, ka labbu ne warr panahkt ar launoſchanohs un ar launu — bet ka ar labbu, gohdu, mihlestibū un pa-zeefschanehs no Deewa un zilwekeem wairak labbuma preezigi warr zerreht neka no nikna padohma un no grehziga darba. — Tà tad nu arri Wahzsemme taggad darbojahs, Slehwigas-Olsteines fajukkuschi leetu ar labbu iswaddih, kaut tur gan irr wissadi padohmi un wissads prahts, kas weens ohtream prettim. Jo tadeht jau ta pasaulē, ka katrs sawu paschu labbumu melle-damees, ne peeminn un ne luhko us to, kas zittam par labbu buhtu, bet tikkai to kahro, kas pascham patiſt. Tadeht pasaulē arri nekahds paleckam̄s meers ne warr buht, jo to grehku un niknu padohnnu irr wairak pasaulē neka taifnibas un kriſtigas mihlestibas!

Awißes raksta, ka taggad Wahzsemmes seelee waldischana eezelschoht ihpaschu kummissioni, kas lai ismekle un apfreesch, kurrum no wisseem teem, kas gribb perahdiht, ka effoht Slehwigas-Olsteines un Lauenburgas walstu ihſtee mantineeki, — schihs semmē pateefi effoht dabbujamas. Bet gruhti deesgan to ta isdariht, ka wissi buhtu ar meeru.

Amerika Deewam schehl brahlu karsch wehl jo nikni dausahs un Linkolns, kas atkal us 4 gaddeem par presidentu aizinahts, sawa leela grahmata us wissi walsti rakstitu flaidri isteizis, ka no schee karra ne atstahschoht un ne warroht atkahptes, pirms wehrgu-walstneeki padewuschees un atkal peeturrah̄s pee leelas brihw-walstu beedrisbas un pirms wissa wehrgu buhſchana schinnis walstis pawissam nozelta. Karsch gan makfajoht dauds wairak naudas neka par gaddu warroht naudas eenent, un semme gan tohpoht pohsita, tomehr zittadi ne warroht darricht — un meera laikd parradus gan fpehſchoht ismakſah. — Tà tad nu ir paschā seemas laikd karra-pulkeem jadarbojahs un irr gruhtu darbu deesgan; jo gudrais drohſchais seeme-neeku generals Sermans nedohmajohf eelauses eenaid-neeku semmē un wissas weetas novohstidams isbeedejis

wehrgu-walstneekus. Us to püssi ar leelu steigsha-nohs nu wissi karra-pulki steidsahs, gan wehrgu-walstneeki gribbedami Germanu panahkt, woi fahnis tam usbrukt woi zellu tam aisleegt un to no wissahm mallahm spaididami gallinah — gan atkal seemel-neeku karra-pulki Germanam steidsahs peeskreet palihgā, lai stipre gudree eenaidneeki Germanu ne uswarr. Tā tad nu tur taggad daschā weetā jau nikni islahwu-fchees, bet Germanam wehl ne spēhjuschi zellu aisleegt. Sermans gār Maſones un Augustas vilfateem (ko labprahrt gribbejis panem) aisleghis garram, jo eenaid-neeku generals Boregards ar leelu spēhku tur bij jau eemetees — un nu Sermans steidsotees kluht pee juhrmallas, kur seemelneeku admirals ar karra-luggeem tam palihgā nahkdams nahk.

Mejikas jauna keisera saldati effoht atkal dabbu-juschi ar wezza prezidenta Juarezā karra-pulkeem iskau-tees, un schee effoht winnejuschi.

Aſia. Japanas waldineeki padohdahs Ciropas walstu prohtam, atkal gribb draudfibū eetaifht un no-wehlejuschi, ka atkal brihw ihdi Japanā pirkł un atwest us Ciropu. Nagata leeklungu, kas to nemeeru tur bij zehlis, winna waldineeki taggad pawehlejuschi pahrmahzicht un karra-spēhku prett winnu suhljuschi.

S—3.

No Veſcheem. Tai 11ta Oktoberi pulksten 9 walkarā Aispohra sahdscha, 3 werstes no Ahnischku inuischis, sahkuje degt un gandrihs buhtu wissa sahdscha isdeggiſe, ja wehſch ne buhtu ugguni us ohtru püssi wilzis. Effoht 2 rijas pilnas ar labbibu un 1 lohpu stallis nodeddis. Lohpi valdeewis Deewam effoht isglahbti. Kā dsird, uggunis effoht no rijas zehlusees. — Wehl tai 27ta Oktoberi eefahkuje degt Nahkischku meestina leela Rattoku basniza. Ugguni ne dohmaht wairs ne warrejuschi dsehst, jo bijuse par dauds eedeggusees. Tad til effoht ugguni pamannijuschi, kad jau bijis jumta, tadehl neko wairs ne warrejuschi glahbt. Kā dohma, tad buhſchoht uggunis no kwehpinajama trouka, kas pilns ar kwehloſchahm ohglehm dreiskambari bijis nolikts, zehlusees. Skahde effoht lohti leela, jo schi basniza effoht lohti baggata bijuse.

No Subbatas meestina Kursemme. 17ta Juhli negants vehrkons ar stipru wehju ungleetu usnahze un padarrija leelu skahdi pee laukeem un plawahm un arri pee zilwekeem; jo preesch pufdeenas tilke weena Schihdeete weschu masgojoh esara mallā no sibbenia nosperta, un tāpat wehl pehz pufdeenas tanni paſchā deenā tilke nosperts Subbatas skohlas funga Zerkana dehls Julius, Subbatas festera mahjā, gultā blakam fehſchoht pee farva skohlas beedra grahmatu laſſoht. Gan us reiſi bija abbi pagallam, bet ar daktera pa-

lihgu pehz! 3 stundabm weens atdarrija fawas azzis un pateizahs Deewam par fawu atkal atdabbutu dſihwibu. Tikkai bij wehl kahdas 4 neddetas ar fillu mugguru un pakurlahm ausim jaſtaiga, ko no ta ſpehreena ſbij dab bujis. Gulta irr ſmalkas druſkas fadraggata. Pa-wiffam, wehl kahdi 4 bij eewainoti, bet valdeewis Deewam tee jau irr ſeun weſſeli. Wehl tanni paſchā deenā effoht eelsch Zehlabstatteſ weens laiwineeks un eelsch Leisheem weens faimneeks un lohpu gans no sibbenia nosperti. Breſniga deena!

No Suiſejas. Tai 5ta Juhni noslihla Wil-uypes ſudmallu dihki Diggenejas Ohſolinu faimneeka brahlis, kas bija atbrauzis uſ ſudmallahm malt. Vel-dinadams fawu ſirgu bija uſſehdees ſirgam muggurā gribbedams pahrjaht pahr dihki, bet tilko lihds puſs dihki bij eejahjis, te ſirgs nogrimſt dibbinā un ſchis arridſan lihdi. ſirgs gan iſpeldeja mallā, bet ſchim nabbadſinam ne mahzedamam peldeht, bij ar ahtru nahwi faws gars ja-iſlaisch.

E. P.

Warſchawa bij 4 wirſneeki pahneſſuschi fawā ſohrteli pilditu granatas lohdi. Weens dohmajis, ka lohde effoht tulſcha un eemetis par zaurumu deggoſchu ziggariņu eelschā. Lohde no tam aisleggusees, ſprah-guje puſchu un weenam wirſneekam galwu fadragga-juſe, oħram gabbali zaur ſirdi gahjuschi, trefham kahjas fadraggatas un arri zetturtam leelas ſtrambas no granata ſprahgħanas notiſkuschas.

Maſkawā bij scho rudden no 15ta Septembera lihds Oktobera mehneſha beigahm tahdu leetu rahdi-ſhana, kas wiſowairak preesch ſemmes kohpschanas derr. No wiffas Kreewu ſemmes bij dauds teizamas leetas ſawefas: brangi gohws lohpi, ſirgi, aitas, zuhlas, wiffadas darba leetas un maſhines, kas preesch laulu aplohpſchanas waijadſigas, ahdas, willa, drahnas, ſemmes augli u. t. j. pr. Widſemmes riiter-ſchapties muſcha Trikkate bij no fawa merino-aitu pulka 12 tekkus us israhdiſhanu aiffuhtijuse un dabbuja par to maſo ſelta medallu, to weenigo gohda ſhmi, kas pee aitu rahdiſhanas bij iſdallama. No Leepajas bij aiffuhtijis Harmen a kungs lohti teizamu arklu, kas derrigs appaſchego ſemmes kahrtu uſart un par to dabbuja fudraha medallu. Tahds arklis ne greesch appaſchego ſemmes kahrtu wirſu, bet aſtaħji turpat appaſchā. Ar tahdu arklu arroht pa-taija eelschā ſemmi irđenu, lai tur wairak un dſiſſaki miſlums warr ſuhktees eelschā un lai stahdu ſmalkahs faknites tur irđenu ſemmi un derrigu barribu preesch ſewiſ atrohn. No tahda arklu irr treiads labbums. Saufā gaddā irr tahda dſiſſi irđenā ſemmē miſluma wehl papilnam, kas stahdeem un labbibai waijadſigo barribu dohd. Slapjā gaddā atkal tas labbums, ka pahejais ſlapjums no wirſejas ſemmes lehti us appa-

ſchu noteſk un dſiſtaki ſemmē eefuhzahs eekſchā. Treſchais labbums irr ſchis, ka irdena appaſcheja ſemme ſtahdam wairak barribas dohd. Schis arklis wiſſ-wairak zeetai mahlu ſemmei lohti geldigē. To pats eſmu redſejis. Brauzu waſſaras laikā gare weenā muſchias laukeem un ne warreju ſapraſt, ka ſtrihpahm bij meeschi lekni auguſchi, ſtrihpohm atkal tahdi pa-knappi. Muſchlungu ſatizzis, par ſcho leelu praffiju. Tas man fozzija: Te preefch gaddeem ar leelo arklu (Untergrundpflug) weetu weetahm prohwejam art un kur ar ſcho arklu artis, tur wehl taggad koplaka labbi aug. Saprohtama leeta, ka pee tahda arklia arri labbu ſirgu ſpeſka waijaga. Ar neeka kehwitehm to ne warr ne pa-luſtinah. Jajuhds 4 lihds 5 itt ſtipri ſirgi preefchā.

Amerika iſgudrojuſchi tahdu maſchine, ar ko warr feenu tik zeetu ka kohka gabbalu ſapreſte jeb ſapreſtecht. Semmes kohpeji zerre no ſchihm maſchinehm leelu labbumu panahki. Jo warreſhoht tad ſeenu itt zeeti ſopreſſetu, weegli ar kuggem un eisenbahnehm uſ tahlahm jo tahlahm ſemmehm aiffuſtiht, kur daschu reis leels ſeena truhkums. Weena muzza tahda preſſeta ſeena irr 6 birkawas fmagga un irr 4 pehdas platta, $2\frac{1}{2}$ pehdas augſta un 8 pehdas garra. Maſchine ſapreſte ſcho ſeenu par 8 minutbm. Arri Baieru ſemmē grīb tahdas ſeena preſſejamas maſchines eegahdaht, kas lihds 200 rubl. maſkajoht. Lai ſawn ſeena baggatibu warretu uſ zittahm ſemmehm aiffuſtiht.

— —

pirzeji leelkunga pilli leelā fahls. Schē bija diwi leeli galdi ar tahn wiffusmalkahm leetahm boggati qy-flahti. Kats peestahzahs pee ſawa frehſla; zeenigs leelkungs pats weenā puſſi, abbi mahzitaji leelkungam par labbu un kreſtu rohlu; leelkungam pretti pagasta wezzakajs un zitti teefas lohzeeki un pagosta preefch-neekti; ſcho ſtarpa leelkunga maſſi jaunkungi; mahzitajeem blaſkam baſnizas pehrminderi. Jelgawas mahzitajs noluhdse ehſhanas luhgſchanu un tad wiſſi noſehdahs pee galda un noturreja fmalku un baggatu maliſti. Behz maltites paſehlaſs pats leelkungs un dſehre uſ zeeniga, augſta, ſchehliga Keiſera weſſelibu un wiſſi laudis ar flannu baſſi dewe augſtam ſemmes tehwam gohdu. Behz tam runnaja leelkungs pats pirmais uſ ſaweeim ſaimneekeem mihiſigus un ſwarri-gus wahrdus. Pateize ſaimneekeem, ka ne klausjuſchi ſchahdeem tahdeem paſaules wasankeem, bet ka tee paſahwufſees uſ wiareem; ka arweenu uſ ſawn pa-gaſtu labbu prahru turrejuſchi un ka wehl uſ preefchū nodohmajuschi labbu ſirdi pagastam parahdih. Schodeen eedohſchoht pagasta wezzakajam grahmatu rohla, zaur ko paſchi un zeeniga ſeelmane Ohsolmuſchias pa-gastam uſ muhſchigeem laikem namimu ſauktu „Altona“ ar pee ta peederrigu chku, dahru un ar 30 puhratee-tahm ſemmes un 6 aſchu malkas, preefch ſko hlaſ, pagasta-teefas un nabba geem aſchliko. Schograhmatu, preefchā laſſijschi, eedohd to pagasta wezzakajam rohla un nowehl ſaweeim ſaimneekeem uſ jaunu buhſchanu un dſiſhwofſchanu Deewa ſwehtibu un paſihdſibu.

Saimneeki ar ſagrahbtu ſirdi pateiza ſawam ſchehli-gam leelkungam un apliezinaja, ka paſchi ne ſpehjoht deesgan pateikt; lai Deewa ſchehligais atmalka un at-lihdsina! Saimneeki heiguschi, abbi mahzitaji, pa-preefch Jelgawas tad Dalsbes mahzitajs, ihſus wahrdus runnaja. Teize: lai laudis jel ſchodeen peeminne-joht wiſſu to labbumu, ko leelkungs, lamehr muſcha oppaſch winnu waldischanas ſtahw, laudim jau darrijuſchi; ka mahju pahrdoſchana effoht wehl jauna leeta un ka zeenigs Ohsolmuſchias leelkungs effoht pirmais Kurſemmi, kas ſaweeim laudim ſcho labbumu nowehlejuschi; ka laudis mahjas pehkoht effoht gudri darrijuſchi; ka laiziga un garriga labflahſchana wiſſwairak tahdā ſemmē un widdū warr zeltees un ſelt, kur riltigi grunteeſki dſiſhw. Lai ſtrahdajoht un Deewu luhdſoht, lai fargajotees no aplamas lepni-bas, tad Deewa gan paſihdſefchoht un ſwehtischoht. Laudis paſchi taggad gan wehl pilnigi ne ſaprohtoht, lahdū leelu labbumu leelkungs nowehlejis mahjas pahrdohdams; bet pirzeju behni wairak neka tehwı leelkungam pateiks; bes garrigas ſaprafſchanas, gudri-bas un bes dewabihſchanas labbi ſawās pirktas

Ohsolneeku preeka un gohda deena.

Trefchā deenā ſchinni mehnēſi bija Ohsolneeku preeka un gohda deena. Scho deenu peeminnehs behrnu behrni. Ohsolmuſchias pagasta irr lihds lahdas 60 mahjas; no ſchihm 46 mahjas jau noſirkas un gandrihs wiſſi tee wezzu wezzi ſaimneeki ſawas mahjas paſchi pirkuschi. Zeenigam leelkungam gan daschis puhiuſch bijis, bet lehuigam, paſtahwigam, drohſham garram, mihiſigai ſirdi un gohdigam prahru Deewa pats paſihdſ teizamu ſeetu lihds gallam iſwest. Val-deewa Deewam pee laudim fahk gaſma aust; ne tizz wairs ſchahdeem paſaules gahejeem un wal-lodneekem, bet tizz ſaweeim lungem un paſaujahs uſ lunga labbu ſirdi un gudru padohmu. Wehl naw gads, ka Ohsolmuſchias leelkungs ſohzis ſawn ſaimneekus ſkubbinah mahjas pirk un gandrihs wiſſi jau pirkuschi. Wiſſus ſchohs pirzeju ſeen, leelkungs luhdſis trefchā Dezemberi muſchā abbraukt, grībbedams tohs ar gohda maſtit i meeloht. Arri abbi mahzitaji, kas pee Ohsolmuſchias pagasta laufchu dwehſelehm ſtrahda, Jelgawas lauku draudſes mahz un Dalsbes mahzitajs, bija uſ ſcho maltiti luhgti. Uſ puſſdeenas fanahze wiſſi mahju

mahjās ne dīshwōfshoht. Luhdse tad leelkungu, lai effoh wehl us preefschu sawu fainneeku waddons un yadohma deweis; heidsoht pateize fainneeku wahrdā leelkungam par wissu mihlestibū. Lai schehligais Deewā winnu un winnu behrnu behrnu firdi cēpreezina. — Tad dsebre wissi us leelkunga wesseliba, un atkal leelkungs dsebre us fainneeku wesseliba un lablahschānu.

Behz tam wehl kahdu puß stundu pee galda feh schoht leelkungs ar laudim runnaja un warreja prezatees par gudreem un mihligeem wahrdeem, fo dīsrdeja no leelkunga muttes; tāpat arri warreja prezatees par lauschu pateizigu firdi. Jau gandrihs neweens ne bija, kam ne buhu bijis kas jaftahsta no leelkunga labbas fieds. Jau labbi, labbi tumsch mettahs, kad fainneeki leelkungam gohdu atdewijschi sawās kannanās ecehdaħs un at prezigu firdi aibrauze us mahjām.

Pateesi jauni laiki zellahs. Jaunu laiku eeʃahzejam peenahkahs gohds. Katrai jaunai eetaiʃschānai gad-dahs dauds prettineelu un mussinataju. Labbi tam, kas taħdam mussinatajam fakka: „atlahpees fatans!“ Lai Deewā leelkungu un pirzejus swehti, lai doħd pa-semmigu prahru un gaifħas azzis jaunu laiku siħmes pasiħt. Lai jaunā paleek tee blehdige mussinataji un lauschu laundarritaji, kas dseed. La fungi saweem laudim nekahdu labbumu, nekahdu briħwestibū ne nowehlejoh, ka fungeem ne patihloht. Kad laudis naħk pee laizigas un garrisas fayrafħanas. Lai jaunā paleek tee wittigi prameeschi, kam meddus meħles galla, bat schults firdi, kas no briħwestibas dseedadam iżilwekus par greħku wehrgeem pataiħa, kas nemeera un pohsta seħħlu seħi starx fungeem un laudim, gribbedami abbus pašuddinah. Lai Deewā taħdus wittinekus no muħsus semmes nogresch. —

H. R.

* No Embohtes draudses.

Kad nu Kursemmes zeenigi muischneeki saweem laudim to labbumu nowehlejuschi mahjas par paleekamu eemantojamu teesu pirktees un augsis Keisers pats tohs likkumus par mahju pirkħanu apstiprinojis, un meħs jau dasħadas prezīgas finnas, la mahju pirkħana us preefschu eet. Awiss laiħijschi, tad arri meħs no sawas draudses ne warra malikt sawu preefku zittein ne isteikuschi, fa orri tai 18ta Juhni d iwu pagastu laudis scho deenu la sawadu un jaunku ap-swezinajha; jo schi deenina bija ta, kad Balkuhschu un Deħseles fainneeki ar saweem zeen. Fungeem mahju pirkħanas kunitraktes notaifija. Behru behrni to deeniku Balkuhschu un Deħseles pagasta sweħtidom peeminnehhs un saweem zeenigeem fungeem wehl kappu „paldeewā“ doħs un saldu du fu weħleħs par to, fa tee til lehti teem taħs mahjas pahrdewu-

sci; jo irr apreħkinahs, fa, kad mahju pirzejj par sawahm mahjām to renti la liħds schim mafsatū, tee jau 20 gaddos wissus parrodus skaidri ismalfatu bes taggadejas ċemakħaschanas, kas arri katram briħu reħż sawas grībħeschanas isdarriħt. Zeenigi lungi arri saweem laudim wehl to labbumu mahjas pahrdohdoħt nowehlejuschi — teem ballus un zittas preefsch buhweħ-schanas wajjadfigas leetas un ammatnejkus par westi tik ilgi doħt liħds schee dīħiwo. Arri mafku preefsch dedfinaschanas tee soħlijuschi tik ilgi par westi doħt. Trihs reis zeenigi lungi mahju pirkħanas deħl sawus fainnekus muisħa fa-alzina juschi un ikleis leelkungi paschi ar saweem laudim pee weħna galda feħdejuschi un launagu ħdnuschi wiħna glabses us lauschu lablah-schanu u sferdami, papreelfsch Deewu weenprahigi pec-luħgħuschi.

Jau tai laikā, kad laudis wehl us klausibū bija, schee zeenigi lungi saweem laudim biż-ihseeb għadnejeli un teħwi un irr tee pirmee Embohtes Kifseħħle bixx-schi, kas sawus laudis us renti palaida, ta' ka tee rentes gaddos zaur to, ta' teem meħrena rentes mafsaħħana bes klausibas un dosħs zits labbums bija — jau par turrigeem laudim tappa. Ill ne wis ween schee fungi par sawu lauschu laizigu lablah-schanu ruħpigħi għadja, bet arri par għarrigu, proħti laudim — jeħschu abbi pagasti desġġon maři, — ta' kohħschu skħolu jau preefsch gaddeem ar derrigħi ħrgeleħ um labbu skħolmeisteru għadja. Iai jauni laudis guðribā un deewabihijasħanā ta' derrigi kohli pasaules plasħħa dahrxi u saugħtu Deewam un saweem waldnekeem par goħdu. Arri wehl fhejt goħdam japecċi minn, fa zeen. Balkuhschu dimitkung, barons Kohrli's v. Dorthes en dauds għadus Embohtes Kifseħħle un basniza par preefschneku buhdam s-jauki Deewa nammu ap-kohpis un par to, ruħpigħi għadja. Jaunas ħrgeleħ tappa preefsch 24 gaddeem ustaħħas, reis u reisahm basniza no ahrenes un eelsħas uspuzzeta un wehl preefsch għadda atpakkat jauns altaris ustaħħihs. — Lai Deewā swehti Balkuhschu zeen, dimitkungu baronu K. v. Dorthes en un winna firmu galwinu wehl ilgħus għadus sifrina saweem laudim par preefku un weenreis debbesu walstibā ar goħda kroħni pusħklo!! — Lai arri Deewā swehti winna deewabihijigu labbu deħlu — Deħseles zeenigu dimitkungu baronu Aleksanderu v. Dorthes en — un valiħds tam dauds preefla deeninas un firmu mattu pprepedsext un baudit labbus augħix no saweem goħda darbeem — sawus laudis laimigħus redsedams.

Bet lai nu arri Deewā, valiħd Balkuhschu un Deħseles goħdigiem pagasta laudim jaunā buhħschānā ar goħdu un deewabihijigu prahru ne ween sawu laizigu buhħschānū apkoħpt, bet arri guðribā un deewabihija

schana pee-augt un par sawahm nemirstamahm dweh-selchm gahdahz; jo pasaule pahreer ar wissu sawu gohdib, bet tee, kas Deewu bishstahs un taissni zihni-jahs, paleek muhschigi! —

Us Balkuhschu un Dehseles fainneelu ihpaschu lubg-schanu, kas deesgan ne mart saweem zeenigeem fungem par to winneem newehletu leelu labbumu pateiktees un gohdu doht, irr scho preezigu finnu Awises lizzis Embohthes basnizas dseedatajs

H. Fr.

Pilsats semmes appaßchā.

Reemeru Keisers Titus, Wespasiana dehls, kas Rohmā no 79ta lihds 81mam gaddam pehz Kr. peed. waldija, bij saweem pawalstnekeem ihsts tehw. Winsch apnehmahs neweenu jilweku no fewis ne atraidit, ko tas ne buhtu kaut kā warrejis eepreezinah, un kād lahdureis lahda deena bij pagahjuse, tur winsch ne bij warrejis nelaimigus aplaimoht, tad waktarā skummigs nopushtahs fazzidams: „Echo deenu nu es atkal esmu pasauudejis; jo es ne apsinnohs neweenu am ihpaschi ko labbu darrijis.“ Winnam arri gan ne buhs wis truhzis nelaimigu, ko schehloht un eepreezinah; jo winna waldischanas laika gaddijahs leela Rohmas walss daschadas nelaimes. Mehris un leeli ugguns grehki plohsijahs Rohmā, un arri Wesuwa falns, kas ilgu laiku ne bij darboees, tā ka wissu wezzakée laudis warts ne warreja atmünneees, ka fhis falns kahdu reiss ugguni buhtu ismettis. 24ta Augustā 79ta gaddā pr. Kr. pehz warrenas semmes trihzeschanaas itt neganti sahla plohsitees. Kraters, ugguns wehmeja falna zaurums un besdibbins, iſtuhma leelu pulku duhmu un karstu pelnu no semmes eekshahm, un warreni duhmu un pelnu mahkoni tā apkahja fauli, ka paschā deenas laika ne rohku preeskoh azzim ne warreja eraudsiht. Karstohs pelnus, ko kraters leeleem barreem iſtuhma, wehskoh juhdsehm tahlu pa gaisu aifdinna un semmes trihzeschana, warrenais pehrkons ar sibeneem apkahrtejo pilsatu eedshwotajus tā isbeedeja, ka tee,zik ahtri warredami, no sawcem nammeem, ko semmes trihzeschana satru brihdi draudeja fragaut un pelnu leetus apbehrt, probjam steidsahs. Dabbas prattigs Rajus Plinius, kas scho warrenu dabbas spehku darboschanohs gribbeja apluhloht, tāk swelmē no-flahpa. — Kad Wesuwa falns dauds mas bij meerigaks palizzis un laudis redseja, kas nu notizzis, tad atradda, ka tee ne wissai masi pilsati Eklulanum, Pompeji un Stabie pawiffam bij no Wesuwa wissneem apbehrt.

Pagahjuscha gaddu himtena eefahkumā likka lahda pilsatina eedshwotajis lahdas juhdses no Wesuwa falna akku rakt. Tur nu usgahja marmora gabbalus, kas

bij skunstigi issirsti. Laudis gan brihnejahs, ka tee tik ditsku semmes appaßchā gan warroht atrassies, bet ar to likkahs meerā un ar to leetu tahlaki warts ne darbojahs. 1711tā gaddā lahdam baggatam lungam waijadseja marmora preeksch sawas pilis isgrenoschinas. Winsch wehl atminnejahs, ka preeksch lahdeem goddeem akku razzeji finnamā weetā rohkoht marmorū bij usgahjuschi un likka turpat atkal no jauna rakt un marmorū mekleht. Razzeji arri ne bij westi puhlejuschées; jo usgahja wezzu elkladeewu nammu ar marmora bildehm un marmora pihlareem. Lassitasi dohmahs, ka nu jau fahks gan arweenu wairak un tahlak rakt. Bet neka. Kuhltre Italeeschī dabbujuschi kas waijaga, dewahs atkal meerā un tikkai 1738tā gaddā Neapeles kchnisch pawehleja to weetu ſmallakti pahmekleht. Rakkā atkal. Nu usgahja nammu, kas fa teatra nams iſflattijahs un pehz wehl pulku zittu chku atradduschi atsinna, ka tē gan lahds pilsats appaßch semmes gull. Pebz wezzu Reemeru raksteem spreeda, ka tas gan buhſchoht Eklulanum^{*)} pilsats un ka schi pilsata turumā us deenaswiddus puzzi arri waijagoht Pompeji pilsatam buht. Mekleja un arri atradda ir scho pilsatu appaßch semmes. Eklulanuma wezzo pilsatu tadeht us reis ne warreja israft, ka us ta jau bij jauns pilsats usbuhywets, furra nammu buhtu sagruwuschi, ja to buhtu raudſiuschi israft. Tahs leetas, ko tur israfta, nowedda us Neapeles museumu un bedres atkal pee-behra. Bet Pompeji-pilsats stahweja appaßch klaija platzha un tur nu wehl scho hantu deenu roh̄t un wedd nohst Wesuwa pelnus, kas zeeti paliskuschi un pilsatu tik ilgi glabbajuschi. Tur nu arri wissadas leetas, naſchus, butteles, gredsenus, atſlehgus, lohti wezzus naudas gabbalus ic. atradduschi. Bildes, ar ko istabu seenas puſchlotas, effoh tif priſchas, itt ka mahlderis tahs nupat buhtu pagattawojis. Kahdā israftā nammā arri atradda 1700 papihra russus; bet ſlahde, ka ſchee ſaluysa, kad tohs gribbeja atleekt, lai warretu iſlassiht.

Tſchetri gaddi taggad jau puhlejahs lohti gudris un mahzihts Neapeles museumā direktors Biorelli kungs ar rafschanas waddischananu, gahda un ruhpajahs, ka wissa pilsatias leetas pehz kahrtas un ar finnu labbi teek paglabbatas, israftas chlas un nammu ruhpigi uskohpti un usturreti. Pawiffam lihds ſchim laikam trefcha daska no wissa pilsata effoht israfta, bet wehl diwi trihedaſtas un ſtarb ſchim arri, tā ſalloht, pats pilsata lohdols effoht appaßch semmes. Taggad tur dauds wairak jilwelu ſtrahda neka papreſch; Wesuwa ſazetejuſchus pelnus, ko lihds ſchim ar ferahm aifdinna, taggad ar eisenbahni weegli jo weegli no-

^{*)} Taggad wirſu us Eklulanuma pilsata druppahm ſahw diwi ſitti pilsati, luxus par Portijs un Refinu fawz.

wedd probjam. Ikkatram, kas isralto pilsata dasku grubb redseht, ja pheirk par 2 prankeem (50 kap.) bikkete, par ko dabbu rekti isralta pilsata dasku ee-eet un wehl klahrt weddeju, kas wissu istahsta. Weddeji itt nebuht ne drihki nekahdu maksu par istahstischana un t. j. ament, bet tikkai bildes pahrdoh, kas israltas Pompejas weetas rahda. Swehtdeenas warr ikkatri bes makfas israltas weetas apfaktitees. 30 waktneeki par to gahda, ka nekahda skahde ne noteek. — Behrnajā gaddā ween 18 tuhki. fwechneeli Pompeju effoht opmelejuschi un no teem 37 tuhki. prankus eenehmuschi. Bet zerre, ka us preekschu wairak gaddischotees tahdu, kas Pompejas wehrt leekamu wezzu pilsatu gribbeschoht redseht, un tik dauds no scheem fwechneeleem zerre eement, ka ar to wissas raffchanas rostes warreschoht atlihdsinah. Us to buhschoht arri palihdscht eisenbahne, kas stary Nohmu un Neapeli. Taggad Italias waldischana dohd preeksch usraugeem, ammatneeleem un zittahm waijadibahm Pompejā 60 tuhki. prankus.

Lai gan wissadi puhlejabs ar prahtu un apdohmu strahdadami, tad tomehr wehl neweenu paschu nammu ar wesselu jumtu naw israfuschi. — Kur pee chlahmi bakti sognusdejuschi un draude faktist, tur arkitekts tuhlit pes rohkas un eelek wezzu baktu weeta jaunus, lai isralta ehla israhditions zaue tam tahda patte, ka bijuse. Tapat arri pahrtaija durinju un lohgu stenderes, valohdes, greestus re., lai ihsti un pilnigi warretu dabbuht finnaht, ka wezzu Stemeru pilsatōs un nammōs isskattijees. Biorella lungs un jitti gudri wihi dohma, ka Pompeji-pilsata nammī tikkai buhschoht libds jumtam ar Wesuwa pelneem apbehrti tikkuchi un tamdehk isbehguscheem pilsata eedishwotajeem warrbuht wehl buhs laimejees sawu wezzu dīshwokli useet un fcho jeb to isglahbt, kas wehl glahbjams bij; arri dohma, ka pilsata eedishwotaji gan buhschoht paschi pirmee bijuschi, kas tur rakkuschi sawas mantas melledami. Tamdehk, ka paschi eedishwotaji paschi pirmee melletoji bijuschi un warrbuht wehl fennak mantu kahrigi tannis weetōs irr mellejuschi, naw ja brihnabs, ka bohtes, kur dahrgas selta un fudraba leetas pahrdewa, taggad lohti mas ko atrohn. Preeksch tik leela pilsata, ka Pompeji, effoht gan tahs israltas leetas, kas Neapeles museumā nolikta, pa mos. Ka eelsch Pompeji-pilsata baggatu lauschu naw truhzis.

to rahda kahdi isralti furgu kauli, un Gulsantes furgu vassneji isteikuschi, ka fchee kauli furgam no Araberu slakas peederrejuschi. Tad nu tam, kas tahdu staltu furgu jahis, arri waijadseja buht staltam kundsingom. Stary wissadu mahju lohpu kauseem, kas sawa weeta ihpaschi tohp glabbi, warr redseht missina blohdā fwenia kaulus, kas laikam preeksch gahrdas maltites zevis, bet ehdejsem wairs naw wis tik dauds laika bijis to apehst. Beluu leetus tohs no maltites istrauzejis. Arri pulks nelaimigo zilwelku kaulu atrafs, kas no abtras nahwes pahrtseigati wairs naw warrejuschi isglahbtees. Un ne wis zilwela kaulus ween, bet ir paschus nelaimigus zilwelus warr redseht! Bet ka tad zilwela meesa warreja tik ilgi wessela isturretees? Boi ta 1800 gaddus oppalsch seymes gullelama jau naw atkal fenn par semmi palikluje? Ta irr gan. Zilwela meesa ta wairs naw wis, ko tur rahda, bet gipse, kas ittin ta isskattahs, ka nelaimigois, kas oppalsch pelneem ar breefmigu nahwi zihniijees. Preeksch diwi gaddeem atradda lahdā eelā par almineem fazeetejuschus pelnus, kas sawadi isskattijabs un dohmaja, ka tee no zilwelku lihkeem stuttei ta buhs fazeetejuschies. Schai fazeetejuschai pelnu kahrtai lehja no augschas pa zaurumu mihksu gipsi eefschā, un kad gipfis bij zeets palizzis, tad pelnu kahrtu alauschoht arri rikti atradda ka bij dohmojuschi. Mihkstais gipfis tuftschopomi bij ispildijis, kur zitkahrt nojsahpuscho zilwelku lihki bij gullejuschi, un vehzak pelneem fazeetejohit meesa ar drahnahm isdehdejuse, ta tik sawu weetu ween atstahjuse, kas libds schim bij tuftschā bijuse un nu no gipsa ispildita. Gipsa bilde rahdija jaunu meiteni, kas wezzakam fewischkin, laikam sawai mahte, blakkam gulleja, gibmi us rohlahm atstuttejuse, lai warretu dwaschu willt. Rahdahs, ka winna ta gullelama ar nahwi irr zihniijees. Gihmis winnai irr apsegts bijis un bilschu zirteji un skunstneeki winnas lohzecku sklaistumu apvrihno. Zittā weeta atkal rahda us tahdu paschu wihi taisitas gipfu bilden diwu wihrischku nahwes zihniischanoħs. Us winnu waigeem irr laffans, zik breefniga winnu beidsama studina irr bijuse. — Kad rakkhana ta weifsees ka schinnis beidsamōs gaddos, tad zerre, ka pehz kahdeem 40 woi wairak gaddeem Pompeji-pilsatu pawissam no seymes israfuschi. —nb—

S l u d d i n a s .
Dūntsmusichā Danzogirā, 6 juhdes no Bauflas un
3 juhdes no Schembergas, iraid leels krahjums wiss-
labaka **nhholina-seena**, ka arri plawu-seena pah-
dohdams. 3

Danzogirā, 30th November 1864.

Muischas waldischana.

Rihgā us Tohru-kalna, pee schoffejas leelzetta, Berg-
manna nammā Nr. 44, pirma eebraulschana, tur
lahjis us wahreem, — weena bshē ar istabu, diw i
spihkeri un ledus pagrabs tohp isibrehti. Klahta-
kas sunas par to dabbujamas tanni nammā pee pascha
fainneeka. 1

26 un 5th Januari 1865ta gadda pee **Saukas Krohna** pagasta teesas vairakfohlitejēm tāps pahrohtu no **Saukas Krohna** mescha un no teem 1864ta un 1865ta gadda zirtumeem:

26 obholt 3 lihds 5 affis garri, 8 lihds 12 verschoki beeji.

298 obholt 1 " 4 " 2 " 7 "

137 liwas 2 " 4 " 2 " 6 "

Saukas meschakunga muischā, 30th November 1864.

Saukas Krohna meschakungs.

Nefias un teewas **Portugischu needres** preesch wehweru temmehm, eelsch lechahn un maibahn dallahn warr dabbuhrt par lehni mafsu **Rīhgā**, Jelgawas Ahrihā, ambaru eelā Nr. 48 pee kuggu zimmemama **G. Lindner.**

Wifsu wissadas luppatas, tihli un palkulas teek par labbu mafsu pīkti **Wangashu papīhra-pabrikē** no 1

G. J. Effert.

Jau feho es sunnamu darru, ta es tanni jaunisbuhwētā **N. Schweinfurta** lunga nammā **Rīhgā** (tanni weeta, kue zitfahrt fmilshu wahrti bija), un tas no Dangawas mallas nahkoht par labbu rohku us stobra, turpretti no Ahrihās nahkoht pa freisu rohku stahw, weenu andeless magasthni ar wifsu-wissadahm

englischu tebraunda-prezzehm

eñmu etaiisjīs. Es tāhs paſhas par wifsu-lehtako mafsu pahrohſchu, nn lihdsu zeenigus virzejus pee manning tadeht papilnam veenahft.

N. Th. Thieß.

Labbibas un prezzu tirgus **Rīhgā** tai 12. Dezemberi un Leepajā tai 28. Novemberi 1864 gaddā.

M a l f a j a p a r :	Rīhgā.		Leepajā.		M a l f a j a p a r :	Rīhgā.		Leepajā.	
	R.	R.	R.	R.		R.	R.	R.	R.
½ Tschetw. (1 puhen) rūdsu 170 lihds	1	80	1	80	½ puddu (20 mahrz.) dselles . . .	1	—	1	10
½ " (1 ") kweeshu 275 —	3	—	3	—	½ " (20 ") tabaka . . .	1	25	1	50
½ " (1 ") meeschu 140 —	1	50	1	50	½ " (20 ") schibtu appinu —	—	—	3	50
½ " (1 ") austu . 110 —	1	20	1	—	½ " (20 ") schab. zuhku gall.	—	—	2	40
½ " (1 ") strnu . 200 —	2	50	—	—	½ " (20 ") krohna linnu	2	40	2	—
½ " (1 ") rupju rūdsu mīst.	1	90	1	80	½ " (20 ") braaska linnu	1	10	1	20
½ " (1 ") bīhdelet. 250 —	3	—	3	—	1 muzzu linnu seyllu . . . 11 —	12	—	10	—
½ " (1 ") kweeshu mīl.	3	—	3	50	1 " filku 10½ —	11	—	12	—
½ " (1 ") meeschu putram.	2	50	2	80	10 puddu ūrkanas sahls . . .	6	—	7	—
10 puddu (1 birkanu) seena. . 350 —	4	—	3	50	10 " baltas rupjas sahls . . .	6	—	6	—
½ " (20 mahrz.) froesta 425 —	4	50	4	50	10 " smallas " . . .	5	50	6	—

S i n u a.

Jaunam gaddam fahkoht **Bella beedris** ar Deewa valihgu atkal staigahs un mihleem laffitajeem sawas lappinas pahneddekhām, kā jau agrak, peeneſihs. Aystellejāms **Rīhgā**, pastes-nammā, pee **G. Drescher** lunga un tāpat wifso zittōs pastes-nammōs Widsemme kā Kursemme un Pehterbburgā. Gadda-gahjums mafsa 75. kapp. (jeb 4. gabb. 3. rublus).

J. Neikens,
Doktor dr. mahzitais.
(Dickeln per Wolmar.)

Verantwortlicher Redakteur: Pastor **N. Schulz.**

Von der Censur erlaubt. Rītau, den 14. December 1864. Nr. 188.

Gedruckt bei **J. & Sieffenhagen und Sohn** in Rītau.